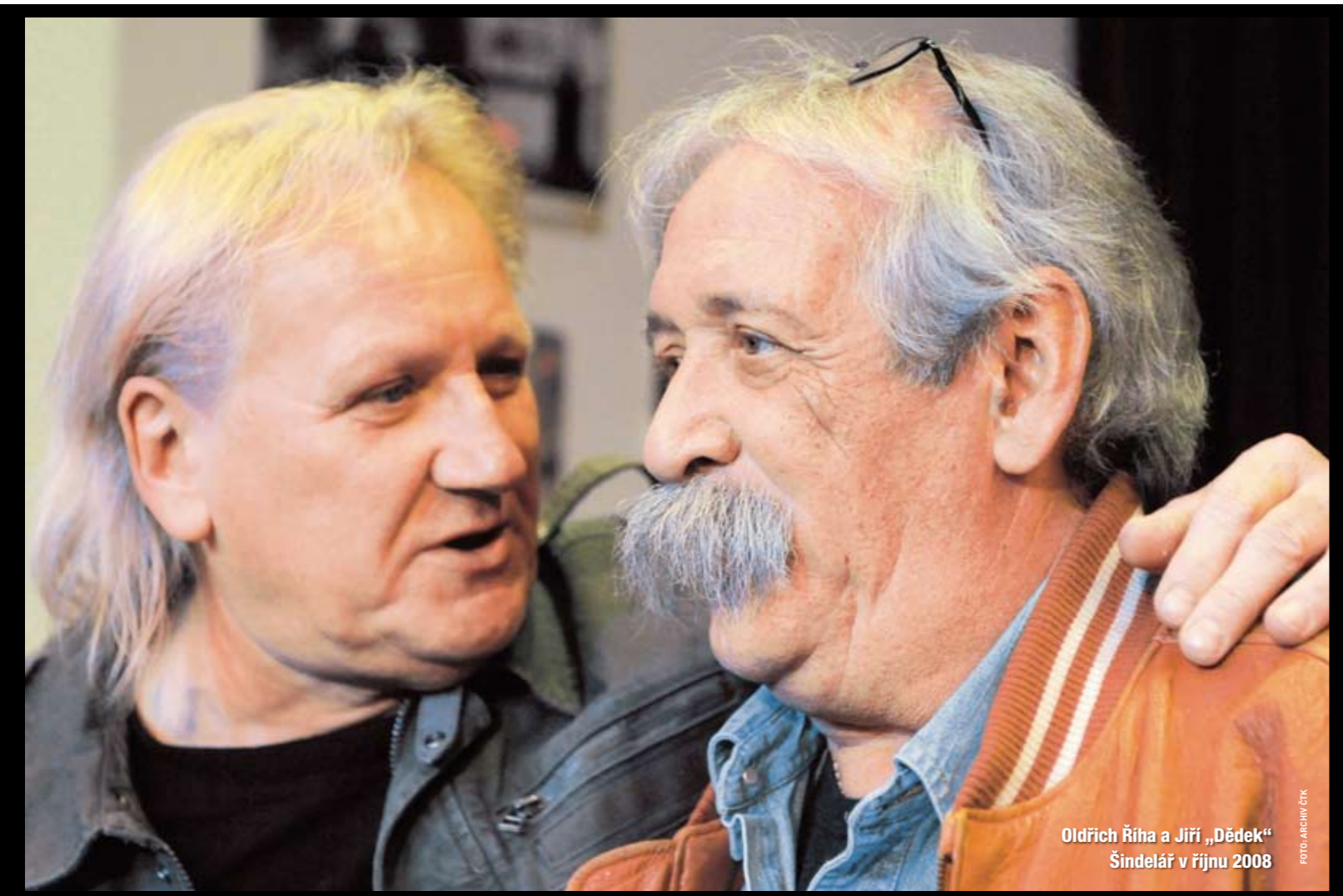

Katapultováni do nesmrtnosti

TEXT: ROMAN LIPČÍK

Zní to jako ironie, psát o nesmrtnosti právě v den, kdy do rodné západočeské země uložili předposledního ze tří stěžejních členů skupiny. Ale i **kruté řádění kmotřičky s kosou** v jejich řadách přidává kamínek do pedestalu vztyčeného k nesmrtnosti, který si Katapult pod sebou tři desítky let budoval.

Oldřich Říha a Jiří „Dědek“ Šindelář v říjnu 2008

Baskytarista Jiří Šindelář si už pár let nezapaloval první cigaretu z každodenních i šedesáti ještě ráno v posteli. Na rady lékařů dupl na brzdu. Plíce nestíhaly, rozedma je zasahovala ve stále větším rozsahu. Šindelář hůř a hůř dýchal, dusil se. Kouřit přestal, hrát však nikoli. Jak nemoc vyžadovala stále častější hospitalizace, když kolidovaly s koncertem, z nemocnic doslova utíkal na pódium, když mu

nedali reverz. Tam při poslední sérii koncertů, sérii na rozloučenou s kapelou, která žila třiatřicet roků, už často hrával vsedě na stoličce a pověstné šaškovství, kterým v bojarských letech na pódii hýřil, se omezilo na čtverácké jiskření v očích pod zbělenými a zkrácenými vlasy a nad neodmyslitelným mrožím knírem, byť už také bílým.

A vedoucí, jak se mu v partě nadneseně říkalo, jeho nominální šéf, jinak ale hlavně

kamarád, parták a spoluhráč Oldřich Říha až tady do posledního promile pochopil to, o čem měl doposud jistotu zhruba devětadvadesátiprocentní: že Šindelářovi na kapele, na rock'n'rollu, na muzikantství záleží stejně jako jemu samotnému. Byť se to tak často nejevilo, byť po onom probuzení s cigaretou na štaci se Šindelář nejraději posadil do kavárny a pak do další a po obědě ještě do jedné dvou, ochotně

klábosil s místními fanoušky natěšenými na večerní koncert, zatímco vedoucí obíhal pořadatele, dával rozhovory, staral se o stovky drobností, a sešli se až v šatně před vystoupením. Byť ve chvílích volna se Šindelář utíkal ke svým akvariálním rybičkám, do klídku, k televizi, kde se v soukromí proměňoval v papučového rockera, kdežto kapelník se průběžně staral o chod firmy Katapult.

Že jsou našťástí každý úplně jiný, to pochopil Říha už dávno. I v tom byl díl soudržné síly, která zabránila střetům zájmů, jaké lze sledovat u kdekteré formace, v níž se sešly dvě výrazné osobnosti sdílející navíc stejné ambice, s Rolling Stones jako nejzářnějším příkladem v čele. Avšak až teď při poslední šňůře v jejich společných životech, šňůře, k jejímuž dokončení zbývaly dva koncerty, na něž už Šindelář neměl sílu, poznal Říha to poslední procento jeho oddanosti kapele. Ani ho nenapadlo říct mu: „Ty vole, šetři se, zrušíme vystoupení, když ti je tak blbě.“ Tím by ho patrně usmrtil ještě o pár týdnů dřív, než se to podařilo obyčejné rýmě, která měsíc před plánovanou transplantací plic atakovala zbývající funkční pětinu baskytaristových plic a dva dny po jeho šedesátých narozeninách ho zabila, Dědka...

Dědku, hobluj!

Všimněte si, že na koncertech Katapultu prakticky nezaznělo jméno Říha. Skloňovalo se, z pódia i z auditoria, jenom jméno Dědek...

Tahle věta by měla být správně v uvozkách, protože mi ji nějak tak řekl Ol-

Ve chvílích volna se Dědek Šindelář utíkal k akvariálním rybičkám, do klídku, k televizi. V soukromí se měnil v papučového rockera.

dřich Říha. Drobná součástka promyšlené image, nabízí se otázka.

Rocker Říha umí věci, které považuje za nesmyslné, odmítnout razantně, s fekálním předznamenáním. Vynecháme-li je, zůstává přijatelná teze o tom, že snad s výjimkou západními trhy ošlehaného Gotta tady v 70. letech nikdo nic o image nevěděl, i samo to slovo málokdo znal. Proto Říhu dodnes vytácejí vzpomínky na pohrdavé odsudky Katapultu v dobovém tisku jako kapely vyhnané manažerskými prášky. Ve skupině se nakonec sice ustálil triádový model Král, Šašek a Alchymista, ale vzešel z přirozených a správně využi-

Rok 1979 – Katapultí hrají 250 koncertů ročně, číslo, nad kterým se dnešním kapelám musí točit hlava.

tých rysů a vlastností jednotlivých členů. Říha, operativní manažer Katapultu i v dobách, kdy se o chod kapely starali i jiní, třeba Ladislav Vostárek a lidé z agentur. Pořádkumilovný rocker, který po koncertě prošel šatnou, vysypal popelníky a do koše odnesl poházené odpadky, byl ten, kdo určoval, jak co bude – vedoucí, Král. Šindelář bavil a šaškoval a nechal se v tom směru rád využít, ba, jak poznamenává Říha, i „v dobrém slova smyslu zneužít“. Šašek. A Kohout, než se odebral v předminulém roce na věčnost, sedávající na postu bicmana, z nich nejvíc přemýšlel, s oblibou se pitval v aranžích, proto Alchymista v trojici, která se jinak nechávala řídit pudy či rockovými instinkty. „Srdcem,“ jak tomu rád vznosně říká Říha, poslední pozůstalý, kterému se neříkalo „dědek“, přestože je o víc než půl roku starší než Šindelář.

Onen jediný legitimní Dědek Katapultu v nečetných rozhovorech s úsměvem mlžil, že se mu Dědku říká proto, že prý tak vypadal už od plenek. „Přidával si v tom směru zhruba patnáct let,“ uvádí to na pravou míru Říha. Přezdívkou se zrodila poté, co krátce po nabytém občanském průkazu někde mezi rodnými Domažlicemi a Plzní přišel výměnou o panictví. Té první šťastné a po ní hrstkám dalších říkal „moje baby“, i když to byly jen o měsíce starší vrstevnice. Ony mu na oplátku říkaly Dědku. A Dědek už tehdy hobloval.

Osud z černých hvězd

To už jsme ale v hloubi 20. století, v roce 1965, kdy se Plzeň stávala vedle Prahy rock-

Katapult si na Festivalu politické písně nepřipravil žádnou třeskutě angažovanou skladbu a byl z toho průšvih jak vrata

ovou mekkou. Black Stars, jedné z tamních skupin, odvedli na vojnu kytaristu. Sehnat dobrého kytaristu bylo ještě o něco těžší než sehnat baskytaristu. Toho kapela měla. Jmenoval se Oldřich Říha. Obětoval se soudružsky pro kolektiv. Přeskočil se na sólového kytaristu. Problém tím jen proměnil. Kapele scházel baskytarista.

Black Stars se ho rozhodli sehnat přes inzerát. A než stačili pár adeptů vyzkoušet, kdosi blízký jim řekl, že ví o jednom takovém hodném klukovi, který by s nimi hrozně moc rád hrál. Dostavil se šestnáctiletý Jiří Šindelář, hodný už od pohledu, ale... „Co umíš?“ zeptali se ho potenciální kolegové, aby dostali odpověď, že nic. Kluk Dědek neuměl nic, ale protože i kluci z Black Stars byli hodní, vzal si ho Říha do péče a na baskytaru ho hrát naučil.

Naučil ho techniku, a coby samouk nebyl tedy Šindelář vzorem brilantního virtuózního hráče. Přinesl si však v sobě ně-

Víc než rukama hráli ze srdce, ať si tepalo v primitivních rytmech, jak jim měla za zlé kritika

co, co je ještě podstatnější: cit, duši, srdce, které se nedají předat v žádné lekci a bez nichž zůstává i nejtechničtější hráč na nástroj jen robotickou skořápkou. Tyhle atributy nescházely ani budoucí katapultové trojici a i v tom lze vidět podstatu tajemství jejich dlouhověkosti, přetrvání až k nesmrtnosti. Víc než rukama hráli ze srdce, aťsi tepalo v primitivních rytmech, jak jim to od počátku měla za zlé kritika, autorská jména, která na rozdíl od nich zmizela v žurnalistickém dějinném propadlišti.

Říha Dědku naučil, co sám uměl, a za dva roky ho opustil. Nezapomněl ale říct ono pověstné: „Dědku, počkej na mě, já se vrátím.“ Vrátil se k němu z Českých Budějovic, kam ho přilákala skupina Sinners. Na nic moc se ale nakonec nezmohla a Říha se oklikou přes pár bezvýznamných kapel vrátil z jihu zase na západ, za Dědkem. Společně založili Mahagon, ale po dvou letech se už Říha zase loučil. Tentokrát uposlechl volání velkého showbyznysu, jak se tomu však tehdy rozhodně neříkalo. Přes tři roky strávil v kapele Františka Ringa Čecha, za zády Viktora Sodomy a pak Jiřího Schellingera. A setrval by tam možná věčně, kdyby ho Čech nevyhodil, protože se mu nelíbily tančovačkové vedlejšáky, na které si Říha, už zase i s Dědkem, začal odsakovat, když u Čecha vážly obchody. V tomto smyslu považuje Katapult Čecha za svého duchovního zakladatele.

Říha posílený o know-how z profesionální kapely se roku 1975 sice vrátil ještě do Mahagonu, protože ale v Praze, kam se jako do ještě posvátnější mekky rocku přemístil, už jeden Mahagon, jazzrockový,

existoval a nechtěl se svého jména vzdát, vzdali se jména Plzeňáci. Začali si říkat Katapult.

Od hajzlů k hajzlům

„Poslední roky, dva tisíce pět až sedm,“ odpovídá téměř bez rozmyšlení Říha na otázku, které okamžiky v životě kapely považuje za nejradostnější, a je to správná odpověď požívače ginkga, v němž se na stará penzijní kolena proměnil a který posiluje krátkodobou paměť, protože tu dlouhodobou senilita nenabourává. Avšak je to nepřesná odpověď z hlediska dějin skupiny, protože ještě chvíli předtím mi s očima rozzářenýma, jako by se to stalo včera, líčil radost z prvního singlu Katapultu, jak mu připomínám.

„Jistě, první singl, opojná chvíle! Do té doby jsem jen v nejdivočejších snech toužil po tom, že jednou jako údržbář přestanu za dnů mezi koncerty opravovat hajzly a stane se ze mě profesionální muzikant.“

To se mu i celé kapele v době kolem prvního singlu s písněmi Půlnoční závodní dráha a Lesní manekýn, který vyšel roku 1976, podařilo. Doba plná paradoxů však způsobila, že Supraphon vydával kapele jeden singl za druhým, ty dosahovaly neuvěřitelných prodejů (onen první se za dva roky vyšplhal na 120 000 kusů), zároveň ale Katapult dlouhou dobu neuspíval v přehrávkách u oficiální agentury, jež byly k veřejnému profesionálnímu vystupování nezbytné. Naopak od samého počátku se začaly objevovat zákazy vystupování, počínaje mateřským západočeským krajem.

Vedle boje se svévolným úředním šimlem musela jinak stabilní kapela bojovat i s nestálým prvkem jménem Anatoli Kohout, který kapelu střídavě opouštěl a zase se do ní vracel. Utíkal vždy jen za ženskými, za Marikou Gombitovou jako nejnámější z celé dlouhé řady, a našťestí se vždy vracel, jako třeba doslova za pět minut dvanáct, v půlce slovenského turné v srpnu 1979, na památný banskobystřický koncert před 18 000 fanoušků. Pendloval by tak jistě i nadále, kdyby nedlouho poté neemigroval do Anglie. Jeho absence se tak protáhla na šestnáct let.

Koncert v Banské Bystrici byl jedním z 250 vystoupení, jež kapela v té době ročně absolvovala, takže i s dlouhými pauzami, které přišly v 90. letech, a s následným prořídnutím zájezdového kalendáře se dnes může chlubit zhruba zarovnanou desítkou tisíc odehraných koncertů. Jak poznamenává Říha, hráli celoživotní turné, situace, která dnešním kapelám musí připadat jako snová.

V časech největší slávy je podporovaly singly, k nimž v roce 1978 přibýlo i první LP, koncertní live záznam, a rok nato i studiové LP 2006. Vyšplhalo se na čtvrt milionu prodaných kusů. Téhož roku získávají prvního ze dvou Zlatých slavíků. Toho druhého za rok 1980 přebírají nevdaně v Bratislavě, protože v Praze mají už rok zákaz hraní. Po druhém albu nastal nahrávací stop stav i na Supraphonu. Ustalo chrlení tak výdělečných singlů, o LP deskách nemluvě. A nemluvě pochopitelně

- První singl – opojná chvíle. Do té doby jsem
- toužil po tom, že mezi koncerty přestanu
- opravovat hajzly a stanu se muzikantem.

ani o blokádě vstupu do médií. Jako první zhasly pro Katapult televizní obrazovky, pak tištěná média, kraj za krajem se přidávala i rádia.

Když se kapelník pídil po příčinách morové nákazy zákazů, nedozvěděl se nic. Jen snad to, že už zase má co do činění s hajzly.

Co nás nezabije, to nás posílí

Úlitby ďáblu bývají marné. Katapult odjel na Festival politické písně do Sokolova, ale protože si nemínil připravit žádnou třesnutě angažovanou skladbu, vystoupil s běžným repertoárem – a byl z toho průšvih jak vrata.

Odjeli i na Bratislavskou lyru a odehráli tam boogie happening, při kterém ofi-

ciálnímu publiku vstávaly vlasy i kravaty hrůzou. Na turné do Polska, kvůli němuž toto ponížení podstoupili, sice jeli, ale pak jim Pragokonzert další výjezdy stejně zakázal.

V té době se vedle Mišíkova jména objevuje na fasádách městských domů tu a tam i jméno Katapult s výzvou soudruhům nahoře, aby jej nechali hrát.

Sólový Říhův projekt se skladbou Disco-móda a kučery trvalé na jeho rockerské hlavě znechtivil asi nejednoho fanouška. Jako nouzové východisko však přinesl rozhodující průlom. Říha se sice zřejmě nejvíc zpronevěřil svému rockovému srdci, avšak ve chvíli, kdy se značně zúžilo už i koncertní teritorium kapely, náhle po vlastech českých začíná jezdit podivné seskupení Olda Říha a Katapult. Hrají se Říhovy nové hity, ale hraje se i spousta pravých „fláků od Kafáků“.

U Katapultu je také mnohé jinak. Vedle střídání na bubenickém postu se po odchodu „čtvrtého člena“ kapely a hlavně textaře Vostárka začali v novém repertoáru střídát i textaři. Pavel Vrba ani Pavel Půta však nedokázali plnohodnotně nahradit Vostárkovy všednodenní texty, kterémužto slovu se ale Říha úzkostlivě vyhýbá, nazýváje Vostárkovy verše „příběhy“.

„Olda Říha a Katapult“ se posléze slili zase v jedno, byli už zase připuštěni do studia, ale to už datujeme polovinu 80. let. Někdy v té době vtiskl Gorbačov nejprve na líc enderáckého Honneckera a potom i zdejšího Jakeše pověstný polibek smrti.

Sladce jedovatá svoboda

V roce 1989 mohl už Katapult na soudruhy nabízející s krivým úsměvem frekvence ve státním studiu vytrčit prostředník. Měl už vlastní studio. Zlomilo se desetiletí, dosavadní podnikání na hraně záko-

na v showbyznysu se legalizovalo, z členů Katapultu se stali podnikatelé.

Jiří Šindelář odjel roku 1990 na podnikatelskou zkušenou do USA. Katapult zamrzl. Říha na rozdíl od strojně zaměřeného Dědkova podnikání podnikal hudebně, ale vykořeněný ze své rodné kapely se úspěchu například spojením s Lenkou Kořínkovou nedobral.

„Katapult nikdy nekončí – uvidíme,“ prorokoval však při Dědkově odjezdu. A viděli jsme. Šindelář se vrátil, sice si zařídil v západních Čechách tiskárnu, ale Říhův telefonát s nabídkou hraní neoslyšel. Od roku 1993 už zase vystupují. Už ne v tak hektickém tempu, i desky mají znatelnější časové rozestupy (další od revoluce přišla až v roce 1995; mezery však vyplnily kolekce hitů, v éře časopiseckých příbalů i na videonosičích).

Podobně jako za inflační měnové reformy, kdy se z oběživa škrtno pár nul, aby se mu vrátila hodnota, i Katapult v porevoluční době zažíval umírněnější, zato však stabilní úspěchy. Z desítek tisíc prodaných nosičů se vesměs staly jen tisíce, tisíce návštěvníků koncertů se proměnily ve stovky. Výměnou za to přišlo konečné dozrání a hlavně potvrzení nadčasovosti jejich prajednoduché muziky, oněch proklínaných, ale nevyhnutelných tří akordů, na kterých všechno stojí, jen je třeba umět s nimi zacházet.

„Katapult nikdy nekončí...“ prorokoval Říha při odjezdu Šindeláře za moře a byl by špatný prorok, kdyby o pět let později v knize Katapult Story neuvedl jednu možnost, kdy by Katapult skončil musel, jakkoli tehdy byla v nedohlednu – kdyby odešel Šindelář...

Pohřební epilog

Paparazziům mohly čochy z objektivů vypadnout, zkroutěného Říhu na Šindelářově pohřbu v Čechticích v sobotu 11. ledna

nezachytili. Přijel o hodiny dřív, hodinu před obřadem zašel s vdovou do kaple, kde se soukromě a bez čumilů s kamarádem rozloučil, a ukládání rakve do země pak sledoval z balkonu domu, kde bydlí shodou okolností nějaký Říhovi.

Spekulanti se mýlí v tom, že to udělal proto, že by neunesl tíhu smutné chvíle. Den předtím vzpomínal na kamaráda i se smíchem a hlavně s tím, že se s ním neloučí. Zůstávají nadále spolu prostřednictvím Zlatých desek Katapultu, které společně získali a které má doma, prostřednictvím nahrávek, fotografií, vzpomínek. Zahřnutou zemí to nekončí.

Říha nešel mezi smuteční hosty proto, že jako starý rockerský ranař by si nemohl podat s některými truchlícími ruku. Protože Katapult přinášel nejen radost posluchačům, ale kdekomu i peníze, z nichž prýštila zlá krev, a jiným závist nesoucí zášť.

Tohle uspořádání pro Říhu vymyslela vdova Zuzana, které se však v kapele říkalo a říká Nevěsta a která ani v nejtruchlivějších chvílích neztratila smysl pro ironii, s jakou se přezdila na „funébr-roadie“. Ob hrob vedle Šindeláře leží už skoro šest let její předešlý muzikantský manžel Richard Kybic. Místo uprostřed je volné. „Jestli chcete,“ navrhla Říhovi v důsledně dodržovaném oboustranném vykání, „ten hrob koupím pro vás. A až se tu uvolní další místo, můžeme sem nechat převézt i Tolju Kohouta.“

Zřejmě opravdu nikdy nekončí...

KATAPULT (1975 – 2009)

► ve stabilní sestavě Oldřich Říha – Jiří Šindelář + proměnliví bubeníci vydal mimo jiné tato alba: Katapult (Live) (1978), 2006 (1980), Rock de Luxe (1986), ...a co rock'n'roll!!! (1989), Chodníkovej blues (1995), Konec srandy (1999), Všechno nebo nic (2005)

Vlevo v lacláčích: Dědku se mu říkalo prý proto, že tak vypadal už od plenek

Z pohřbu Jiřího Šindeláře. Plíce nestihaly a doběhla je obyčejná rýma.